

En vit jul i år?

December 2007

Midvinternattens köld är omtalat hård. Men hur blir det i år? Elva plusgrader rapporteras från Lappland bara ett par dagar före Vintersolståndet. Klimatkris? Växthusgaser? Inte lätt att veta säkert.

För 8000 år sedan växte ädellövskog med ek och hassel i de södra delarna av den skandinaviska fjällkedjan. Då fanns det nästan inga glaciärer i vår fjällkedja, och inte i Alperna heller. Trots att det just hade varit istid med upp emot två km tjockt istäcke över oss.

Under de senaste 4000 åren har medeltemperaturen sjunkit successivt i Norden, dock med inslag av tillfälliga värmetider. En sådan hade vi för 1000 år sedan, under vikingatiden, men sedan vände det igen. Den längsta och strängaste köldperioden efter den riktiga istiden inleddes på 1300-talet och fick sin kulmen kring sekelskiftet 1900, då glaciärerna var som störst. Perioden har kallats "Lilla Istiden". Den är känd för att man vissa vintrar kunde ta sig över isarna mellan Sverige och Danmark.

Arkeologiskt är Lilla Istiden känd för ödelagda gårdar i karga klimatzoner. Vikingatida kolonisation på Grönland fick överges. Även Island drabbades. Ödeläggelse blev även fallet i Skandinavien fjällområde. Sk stalotomter övergavs långt uppe i norr och i Jämtland övergavs de högst belägna gårdarna, som blev sk ödesbölen. Orsakerna kan vara fler än klimatet, men visst spelade det roll att medeltemperaturen ändrades.

Och vart är vi på väg nu, på 2000-talet? Åter till vikingatidens temperaturer? Eller stenålderns värmeperiod? Eller vänder det igen mot en ny riktig istid!? Det enda vi vet säkert är att ändringar i klimatet riskerar få stora, kanske katastrofala följder. Jordens befolkning har nu ett helt annat levnadsmönster jämfört med tidigare årtusenden och är mycket mer känslig för klimatförändringar. Därför spelar det inte så stor roll vad det är som orsakar uppvärmningen, det viktiga är att försöka hejda den.

